

«وطن امروز» گزارش می دهد؛ بررسی بازارهای پولی و مالی و شاخص های مهم اقتصادی کشور در سال جاری

۱۴۰۰؛ مقدمه رشد و ثبات اقتصادی

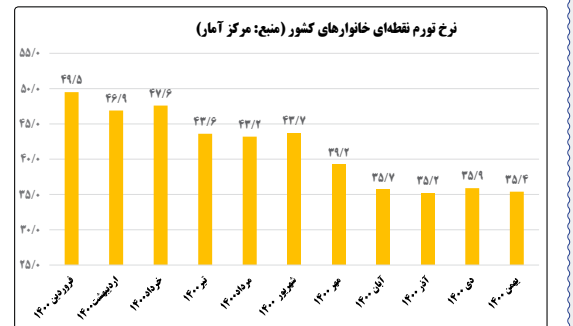
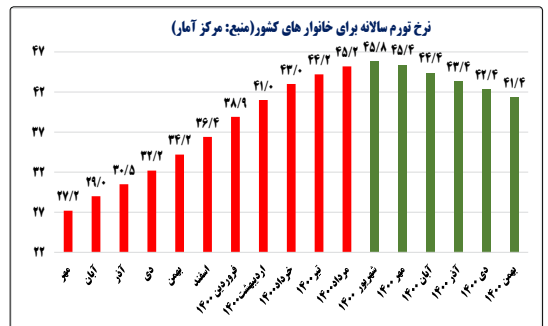

گروه اقتصادی: کمتر از یک ماه دیگر دفتر سال ۱۴۰۰ بسته می شود؛ سالی سرنویست ساز برای سیاست که بررسی آمارها نشان می دهد تا حدودی باعث تغییرات چشم گیر در معیشت و شاخص های اقتصادی شده است. در یک کلان تصویر، سال جاری برای بازارهای پولی و مالی نسبت به سال گذشته مناسب نبوده و حتی می توان گفت این بازارها در رکود بودند. بازار سرمایه بر عکس ۲ سال گذشته که پیش از تمام بازارها بود، در این سال اگر نگوئیم عقبگرد داشته، در جا زده است. همچنین روند رشد تورم در

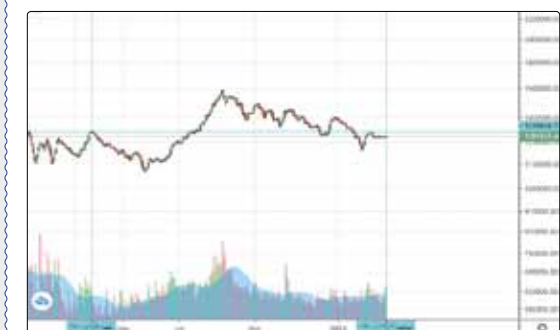
کشیدن ترمز تورم

بر اساس اطلاعات ارائه شده توسط مرکز آمار، نرخ تورم از نیمه دوم سال جاری و استقرار دولت سیزدهم روند کاهشی به خود گرفته است به طوری که تورم سالانه منتهی به دی ماه نزدیک ۳ درصد از شهریور کمتر شده است. تورم یکی از میهمانان همیشگی اما ناخوانده اقتصاد ایران است؛ میانگین تورم در ۲ دهه اخیر بیش از ۲۰ درصد بوده و در سال های اخیر نیز شاهد تورم های بیش از ۴۰ درصد بوده ایم. بررسی ها نشان می دهد از نیمه سال جاری روند تصاعدی تورم متوقف و کاهشی شده است. بر اساس آخرین گزارش مرکز آمار - که مربوط به تورم دی است - تورم سالانه منتهی به این ماه ۴۲٫۴ درصد بوده است. این در حالی است که تورم سالانه منتهی به شهریور ۴۵٫۸ درصد گزارش شده بود. به ترتیب میزان تورم منتهی به ماه های نیمه دوم سال عبارتند از: مهر ۴۴٫۴، آبان ۴۴٫۴ و آذر ۴۳٫۴.

همچنین تورم نقطه به نقطه نسبت به سال گذشته نیز کاهش پیدا کرده است. تورم نقطه ای که در فروردین بر اساس گزارش مرکز آمار ۴۹٫۵ درصد بوده، به ۳۵٫۴ درصد در بهمن ماه رسیده است. البته با وجود کاهش تورم باز هم شرایط قیمت ها و تورم ۴۰ درصدی برای اکثر اقشار مردم تحمل پذیر نیست و افزایش قیمت برخی اقلام خوراکی پرمصرف باعث آزار آنها می شود. پس از روی کار آمدن دولت سیزدهم یکی از اقداماتی که از همان روزهای اول توسط دولت و تیم اقتصادی اش در دستور کار قرار گرفت، کشیدن ترمز تورم بود. یکی از علل تورم که پیش تر اشاره شد، استقرارهای مکرر دولت ها به منظور تأمین کسری بودجه و هزینه های جاری است. طبق اظهار نظرهای مختلف توسط اعضای تیم اقتصادی دولت، میزان استقرار دولت از بانک مرکزی در شهریور سال جاری صفر بوده است که نتایج این عدم استقرار در کاهش تورم ماه های اخیر مشاهده می شود.

تلاش برای بازگشت اعتماد از دست رفته

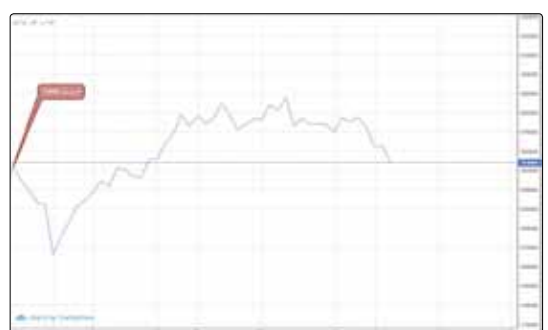

اگر نگاهی به دامسج بازار سرمایه در طول ۱۱ ماه سپری شده از سال جاری بیندازیم، شاخص کل بورس تهران از ابتدای شروع معاملات سال جاری در تاریخ ۷ فروردین که در پله یک میلیون و ۳۰۹ هزار واحدی قرار داشت تا ۳۰ بهمن ۱۴۰۰ که عدد یک میلیون و ۲۸۲ هزار واحدی را ثبت کرد، کاهش ۲ درصدی را تجربه کرد، البته روند بازار سرمایه در سال جاری یکنواخت نبود و افت و خیزهای بسیاری را تجربه کرد. حال بازار سرمایه در روزهای زیادی ناخوش بود و سهامداران هر روز که پرتفوی خود را بررسی می کردند با افت ارزش دارایی شان روبرو می شدند. فرمزنگ شدن های پیاپی تابلوی بورس تهران، یکی از سیگنال های سرمایه گذاران به دولت بود که سیاست گذار باید عزمی برای بازگشت اعتماد به بازار سرمایه داشته باشد. ۳۰ آذر وزیر اقتصاد برای حل مشکلات بورس اوراق بهادار یک بسته ۱۰ ماده ای ارائه کرد. از جمله بندهای این طرح، کاهش ۵ درصدی مالیات شرکت های تولیدی و اختصاص «۳۰ هزار میلیارد تومان» به صندوق تثبیت بازار سرمایه بود. پاسخ سرمایه گذاران به عزم دولت برای بازگشت اعتماد به بازار سرمایه نیز تا حدی مثبت بود و پس از ارائه مصوبات بورسی دولت، شاهد سبز شدن تابلوی بورس تهران بودیم.

البته در کنار مصوبات بورسی، دولت در اقدامی که نظیر مسیر سرمایه گذاری برای شرکت های بزرگ بورسی را نیز هموار کرد تا سودآوری این مجموعه های بزرگ، در وهله نخست موجب رشد سهام شرکت های بزرگ بورسی و به تبع آن افزایش شاخص کل شود و در وهله دوم به دلیل

ارتباط آن با زنجیره سایر صنایع، موتور محرک تولید را راه بیندازد. بر اساس سرمایه گذاری شرکت های بزرگ بورسی از جمله فولاد مبارک، ملی صنایع مس ایران، چادرملا، گل گهر، هلدینگ نفت و گاز پارسین و سرمایه گذاری توسعه معادن و فلزات، ۴۸ پروژه بزرگ صنعتی در ۲ لایه زیرساختی همچون تأمین برق و نیروگاهی و گسترش زنجیره ارزش در کارگروه مشترکی تحت عنوان پیشران پیشرفت ایران تعریف شد. علاوه بر اینکه با انجام این سرمایه گذاری ها کشور می تواند پس از ۸ سال سرکوب تولید و سرمایه گذاری و رشد اقتصادی منفی، دوباره به دوران رشد اقتصادی مثبت بازگردد و بر متغیرهای کلان اقتصاد ایران تأثیر مثبت بگذارد که می تواند بر بازار سهام در وضعیت کنونی نیز تأثیر مثبت بگذارد.

بازگشت سکه و دلار به قیمت های ابتدای سال

مقایسه روند قیمتی ارز و سکه در سال ۱۴۰۰ نشان می دهد اگر چه در نیمه دوم سال این بازارها روند صعودی داشتند اما با ریزش قیمت ها در هفته های اخیر، نرخها به نزدیکی سطوح قیمتی اوایل سال رسیده اند به طوری که دلار تقریباً به همان رقم فروردین امسال رسیده است و تنها طلا اندکی با سطح قیمتی روزهای آغازین سال فاصله دارد. می توان گفت به جز تلاطم چندروزه بازار در آذرماه، در بقیه روزهای سال این ۲ بازار، برخلاف سال گذشته، روندی متعادل داشتند. برای مثال در ۶ ماه نخست سال ۱۳۹۹ نرخ دلار با رشد بیش از ۱۰۰ درصدی از حدود ۱۵ هزار و ۶۰۰ تومان به نزدیک ۳۲ هزار تومان در اواخر مهرماه رسید. همچنین هر گرم طلای ۱۸ عیار از حدود ۶۱۰ هزار تومان به نزدیک یک میلیون و ۵۰۰ هزار تومان رسید که بیانگر رشد ۱۴۴ درصدی در ۶ ماه نخست سال گذشته است.

قیمت دلار از ۲۷ مهر سال گذشته که به ۳۲ هزار تومان رسید و بالاترین بهای خود در ایران را ثبت کرد، وارد روند نزولی شد تا آنجا که ۱۵ اردیبهشت سال جاری به ۲۰ هزار و ۶۰۰ تومان رسید؛ پس از این تاریخ بود که دلار به روند نزولی خود پایان داد و دوباره موج صعودی اش را آغاز کرد. این موج صعودی در آذرماه با رسیدن قیمت دلار به ۳۱ هزار تومان به بیشترین میزان در یک سال اخیر رسید. پس از این تاریخ، دلار دوباره روند نزولی به خود گرفت تا جایی که در روزهای اخیر وارد کانال ۲۵ هزار تومان شده و به ۲۵ هزار و ۵۰۰ تومان رسیده است.

اخبار امیدوارکننده ای که از میزان صادرات و افزایش قیمت نفت کشورهای به گوش می رسد، می تواند نوید آینده ای خوش را برای بازار ارز به همراه داشته باشد. از سویی قیمت نفت ایران در یک جهش بی سابقه پس از فروکش کردن کرونا در سراسر جهان و افزایش تقاضا به بالای ۸۰ دلار رسیده است. از سوی دیگر اخبار رسمی فراوانی درباره

افزایش میزان صادرات نفت کشورمان منتشر شده است. شایان ذکر است یکی از اهداف دولت سیزدهم از ابتدای روی کار آمدن، خنثی سازی تحریم ها و تقویت دیپلماسی اقتصادی بوده است. موضوع وابستگی درآمدهای دولت به فروش نفت، مساله ای نیست که در کوتاه مدت قابل تغییر باشد، بنابراین ضروری بود دولت جهت مقابله با تحریم های ایالات متحده به سوی صادرات نفت از راه های مختلف و غیر رسمی برود. پیش از این نیز خبرگزاری رویترز در گزارشی اعلام کرد بر اساس تخمین شرکت های ناظر بر صادرات و واردات نفت صادرات نفت خام ایران با وجود تحریم های آمریکا، برای نخستین بار در ۳ سال گذشته به بیش از یک میلیون بشکه در روز رسیده است. شرکت های ناظر اعلام کرده اند بخش بیشتر صادرات نفت ایران به مقصد چین انجام می شود. دولت جو بایدن، رئیس جمهوری آمریکا درباره واردات نفت از ایران با چین صحبت کرده اما شرکت های چینی را برای این واردات تحریم نکرده است. یکن از آمریکا خواسته است تمام تحریم های ایران را لغو کند و اعلام کرده با این تحریم ها مخالف است.

۱۴۰۰، سال گرانی خودرو

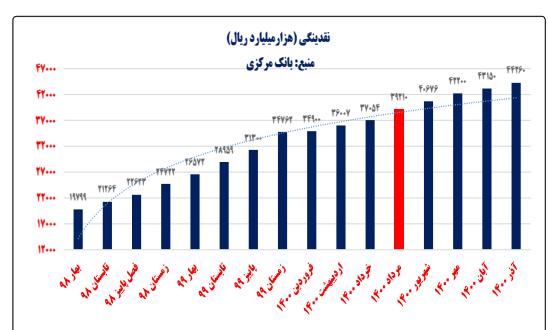
بازار خودرو چه در ۶ ماهه نخست چه در نیمه دوم سال ۱۴۰۰ روندی صعودی داشت؛ در ۶ ماه نخست ۱۴۰۰ قیمت ها در بازار خودرو روند صعودی داشت اما همزمان تولید هم افزایش یافت. بازار خودرو طی مقاطع کوتاه چند هفته ای در بهار و تابستان رشد معاملات را تجربه کرد اما رکود حاکم سخت تر و سنگین تر از آن است که با تابش بارقه های امید کاهش قیمت خودروی داخلی یا جو روانی شکسته شود.

منحنی قیمت محصولات ایران خودرو پس از یک ماه روند صعودی در اردیبهشت ۱۴۰۰، در پی اعلام شیوه جدید قیمت گذاری این خودروها وارد فاز نزولی شد. همین طور در نخستین روزهای سومین ماه سال بود که نخستین افزایش قیمت خودروسازان کلید خورد. با شروع تابستان ۱۴۰۰، زمزمه های واردات خودرو منجر به کاهش ملایم قیمت خودروی خارجی در بازار شد.

در نیمه دوم ۱۴۰۰ نیز بازار خودرو روندی صعودی داشت؛ در میانه آذرماه قیمت های جدید انواع خودرو با رشد میانگین ۱۵ تا ۱۸ درصد اعلام شد و همین امر که همزمان با افزایش قیمت دلار بود باعث افزایش نسبی قیمت ها شد. از اواخر دی ماه تاکنون و همزمان با کاهش قیمت دلار، قیمت خودرو در بازار آزاد روند کاهشی دارد و به نظر می رسد در شرایط فعلی

خریداران و فروشندگان امید بیشتری به نتیجه بخش بودن مذاکرات دارند. بررسی قیمت ها نشان می دهد برای مثال پژو ۲۰۷ دنده ای به عنوان نماینده ایران خودرو در سال ۱۴۰۰ با رشد ۲۵ درصدی همراه بوده است. از طرف دیگر هم تیبیا ۲ به عنوان نماینده سایپا، با رشد ۳۵ درصدی داشته است. قیمت رانا مدل LX نیز امسال با رشد ۲۰ درصدی همراه بوده است. همچنین قیمت پژو پارس نیز رشد ۲۳ درصدی را تجربه کرده است.

ترک چاپ پول در دستور کار

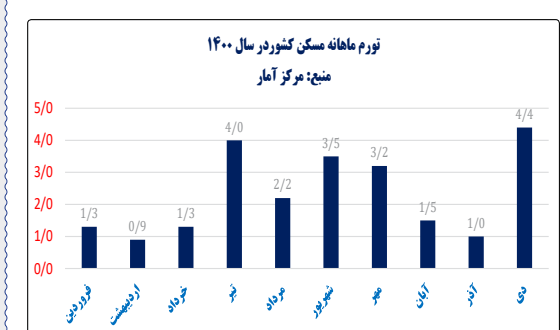

یکی از اهداف دولت سیزدهم، کنترل حجم نقدینگی بوده و اگر نگاهی به آمارهای بانک مرکزی بیندازیم، نشان از کنترل رشد نقدینگی و چاپ پول دارد که نتیجه آن را در کنترل تورم مشاهده می کنیم. نسبت رشد نقدینگی به تولید حقیقی طی سال های اخیر همواره افزایشی بوده و نقدینگی موجود در کشور همواره تبدیل به تورم شده است؛ اختلافی نگران کننده که به سفره و معیشت مردم لطمه می زند. رشد سریع و قابل توجه حجم نقدینگی در اقتصاد کشور یکی از علل اصلی افزایش تورم و ضعف تولید است که راه حل این معضل تجدینظر اساسی در سیاست گذاری های پولی و بانکی کشور است. اینکه رشد نقدینگی روندی قابل قبول داشته باشد و بتوان آن را به سمت رونق تولید هدایت کرد، امری است که می تواند پیامدهای مثبتی از نظر رشد اقتصادی، افزایش اشتغال و کاهش تورم در بر داشته باشد. البته باید توجه کرد نقدینگی، یگانه علت تورم نیست؛ برای مثال شوک های ارزی را هم می توان یکی از دلایل بروز تورم نامید. گاهی تورم در اقتصاد از عدد متوسط ۵۰ ساله بالاتر می رود و حالت شوک پیدا می کند؛ نقدینگی نمی تواند این تورم را توضیح دهد و آنچه موجب این تورم می شود، شوک های ارزی در اقتصاد ما است که این شوک های قیمت دارایی در درجه اول قیمت ارز، سپس قیمت ملک و مستغلات است و در چند ماه اخیر هم شاخص بورس بوده است. قیمت های ارزی ها وقتی افزایش زیادی پیدا می کند، به نحوی سطح عمومی قیمت ها و تورم در اقتصاد را افزایش می دهد و به دنبال خود می کشد.

به نظر می رسد ۳ راه حل برای مدیریت، کنترل و هدایت رشد نقدینگی می توان در نظر گرفت؛ ابتدا باید بر رشد ترانزنامه بانکها بویژه بانک های مشکل دار محدودیت های لازم اعمال شود. به عبارت

دیگر، باید از بالاتر رفتن بدهی بانکها از دارایی و سرمایه آنها جلوگیری شود. دومین اقدام مربوط به مشکلات نظام بانکی کشور است. بسیاری از بانکها از طریق شرکت های زیرمجموعه خود وارد فعالیت های سفته بازنه می شوند. بانکها به جای تأمین سرمایه مورد نیاز نگاه های اقتصادی و کمک به تولید، به دلایلی جهت جبران بدهی ها یا پرداخت سود سپرده گذاران خود وارد بازارهای مختلف مانند ارز، سکه و مسکن می شوند. این امر نوسانات شدید و نابسامانی های قابل توجهی را در بازارهای مذکور موجب می شود. از این رو، نظارت بر عملکرد نظام بانکی و جلوگیری از انحراف بانکها از مسیر و وظیفه اصلی شان جزو ضرورت های انکارناپذیر سیاست گذاری های پولی و بانکی است. کنترل اعطای تسهیلات کلان توسط مقام ناظر نیز سومین راهکار به شمار می رود. در برخی موارد بانکها به افراد و نهادهای خاصی تسهیلات کلانی اعطا می کنند که ضرورتاً در تولید سرمایه گذاری نکرده و اشتغالی ایجاد نمی کنند.

صعود تورم مسکن به قله سال ۱۴۰۰

بر اساس آمارهای مرکز آمار ایران، اختلاف ماهانه شاخص قیمت مصرف کننده مسکن با به عبارتی تورم ماهانه مسکن در نخستین ماه زمستان رکورد سال جاری را زد و عدد ۴٫۴ درصد را به ثبت رساند. این میزان بهار سال جاری در محدوده یک درصد نوسان داشت و تابستان امسال به دلیل افزایش تقاضا به محدوده ۲ تا ۴ درصد افزایش داشت اما با کاهش تقاضا و سیاست هایی که دولت سیزدهم در حوزه مسکن در دستور کار خود قرار داد، تورم ماهانه مسکن آرام گرفت و روند نزولی را در پاییز سال جاری طی کرد. این در حالی است که طبق آخرین آمارهای مرکز آمار دی ماه سال جاری بیشترین میزان رشد متوسط قیمت مسکن در سال جاری را مشاهده کردیم. تورم سالانه مسکن کشور نیز آمار جالبی را در اختیارمان قرار می دهد. در واقع این آمار بیان می کند که متوسط قیمت مسکن در ماه مرد نظر نسبت به ماه مشابه سال گذشته خود چه میزان تغییر کرده است. روند میان مدت و یک ساله این آمار بیانگر کاهش تورم مسکن از ۳۱ درصد در ابتدای سال جاری به محدوده ۲۵-۲۶ درصد در انتهای پاییز سال جاری است اما همان طور که در تورم

ماهانه مسکن شاهد جهش رشد قیمت مسکن در دی ماه بودیم، میزان تورم نقطه به نقطه سالانه مسکن در دی ماه سال جاری نسبت به دی ماه ۹۹ به عدد ۲۸٫۷ درصد رسیده که نشان از رشد حدود ۲ درصدی نسبت به ماه گذشته خود دارد.